

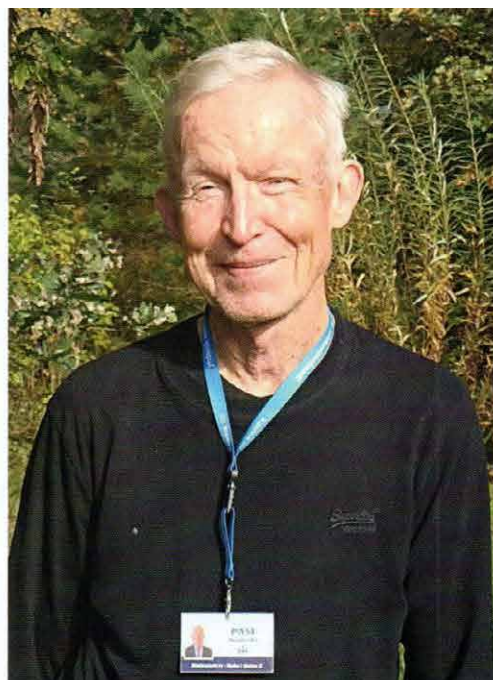

Turun Syvälahden koulu on niin sanottuja uudenlaisia kouluja. Alakoulun kuusi luokkaa on ryhmitelty kolmeen kortteliin: yhdessä ovat ykköskakkoset, toisessa kolmosneloset ja kolmannessa vitoskutoset. Jokaisessa korttelissa on iso tori, jonne tarvittaessa mahtuvat yhtä aikaa korttelin kaikki oppilaat sekä kolme pienempää, isojen lasi-ikkunoiden erottamaa luokkahuonetta. Yhdessä tekeminen on koulun keskeisiä arvoja. Kuva: Mauri Kivelä

Kouluvaari hyväksi koululle ja itselleen

Kouluvaarit ovat vapaaehtoisia miehiä, jotka tukevat koulujen kasvatustoimintaa toimimalla oppitunneilla oppilaiden tukena ja opettajien apuna pääasiassa peruskoulun alimmilla luokilla.

Teksti: Liisa Airaksinen

– Kouluvaaritoiminta on täysin vapaaehtoista. Koulu tarjoaa ruuan, mutta palkkaa kouluvaari ei saa. Mielestäni suuri palkkio on se hyvä mieli, joka itselle tulee kouluvaarina toimimisesta, sanoo Kouluvaarit ry:n puheenjohtaja ja kouluvaari Pasi Aromäki.

Kouluvaarit 20 vuotta

Kouluvaarit ry:n perustaja **Börje Gorschnik** oli lukenut lehdestä Turun Cygnaeuksen koulun rehtorin haastattelun. Siinä rehtori toivoi kouluun eläkeläisiä tukivaareiksi. Siitä paikasta Gorschnik otti yhteyttä rehtoriin. Hän aloitti ensimmäisenä tukivaarina vuonna 1999. Toiminnan laajennuttua ja vakiinnuttua perustettiin Tukivaarit ry. vuonna 2004. Yhdistys muutti nimensä pian Kouluvaarit ry:ksi. Nyt kouluvaareja on viitisenkymmentä Turun ja lähikuntien kouluissa.

Koulutoiminnan taustalla on Kouluvaarit ry., Turun seudulla toimiva aatteellinen yhteisö. Yhdistys vietti lokakuussa 20-vuotisjuhliiaan. – Kouluvaaritoiminnan perimmäinen tarkoitus on saada kouluun lisää aikuisia oppilaiden tueksi ja opettajan avuksi. Opettaja opettaa ja johtaa toimintaa, ja kouluvaari tekee sitä, mistä opettajan kanssa sovitaan, sanoo Kouluvaarit ry:n tuore, kevään vuosikokouksessa valittu puheenjohtaja **Pasi Aromäki**, 70, Kaarinasta.

– Kouluvaaritoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, eikä kouluvaari ole työsuhteessa kouluun. Silti kouluvaarius ei onnistu ilman tietynlaista sitoutumista, mikä tarkoittaa lu-

kukausien aikana yhtä 4–6-tuntista kouluvaaripäivää joka viikko.

Aromäen mukaan kouluvaarit ovat useimmiten alakoulun ykkös- ja kakkosluokilla. Mutta jos koulu haluaa, voi vaari toimia muillakin luokilla.

Kouluvaarit ovat iältään 55 vuodesta ylöspäin. Vanhimmat aktiivit ovat tällä hetkellä yli 80-vuotiaita. Suurin osa 50 kouluvaarista on Turun kouluissa, muutama myös kaupunkiseudun muiden kuntien kouluissa.

Aromäki toimii itsekkin kouluvaarina kahtena päivänä viikossa kahdessa koulussa. Ensimmäisellä luokalla Lausteen alakoulussa, jossa maahanmuuttajataustaisten lasten osuus on suuri sekä ainoana kouluvaarina Luostarivuoren yläkoulussa.

”Kouluvaarit tulevat eri ammateista ja heillä saattaa olla hyvinkin erilainen elämäkokemus.”

– Yläkoulutoiminta on kokeiluluontoista. Tänä syksynä olen mukana 9- ja 8-luokkien äidinkielen tunneilla sekä toisen 8-luokan matematiikan tunneilla sekä yhden 7-luokan uskonnon tunneilla.

– Puheenjohtajuus vie ajoittain paljonkin aikaa. Lähinnä työllistää uusien kouluvaarien rekrytointi, jos kouluvaariehdokkaita on useampia yhtä aikaa.

Aromäki liittyi Kouluvaarit-yhdistykseen keväällä 2020 jäätyään eläkkeelle.

– Koronan vuoksi varsinaiseen koulutoimintaan pääsin mukaan vasta syksyllä kolme vuotta sitten. Tänä syksynä alkoi neljäs lukuvuosi kouluvaarina.

Eläkeajan lähestyessä Aromäki oli jo valmiiksi miettinyt, että hän haluaa tehdä eläkepäivinänsä jotakin hyödyllistä.

– Kun pääsin tutustumaan yhden koulun kouluvaaritoimintaan, minusta tuntui heti siltä, että tämä voisi hyvä juttu minullekin. Suunnittelua en enää halunnut tehdä. Sitä olin elämäni aikana tehnyt jo riittämiin, sanoo Aromäki, joka on toiminut pitkään Kaarinan kaupungin kaavoitusarkkitehtina.

Turun Sanomien eläkkeellelähtöhaastattelussa Aromäki kertoi ajatuksistaan ruveta kouluvaariksi.

– Eipä kestänyt montakaan tuntia jutun julkaisemisesta, kun yhdistyksen silloinen puheenjohtaja soitti minulle ja sanoi, että nyt minulla olisi tilaisuus lunastaa lupauksesi kouluvaariksi ryhtymisestä. Ja niinhän minä sitten tein, Aromäki juttelee.

Kouluvaarit haluttuja

Aromäen mukaan kouluvaaritoiminta on osin samantapaista kuin Mannerheimin Lastensuojeluliiton pyörittämä lukumummit- ja -vaaritoiminta. Puheenjohtajana Aromäki pitää tärkeämpänä tehtävänänsä uusien kouluvaarien hankkimista.

– Rehtorit toivovat kouluvaareja sellaisiin kouluihin, missä heitä ei vielä ole. Iän karttuessa osa kouluvaareista lopettaa, ja heidän ti-

lalleen tarvitaan uusia, jotta toiminta saadaan pysymään edes nykyisen laajuisena.

Yhdistys järjestää jäsenilleen koulutus- ja virkistystoimintaa. Esimerkiksi kevättalvella pidettävässä vuosikokouksessa on aina joku aiheeseen liittyvä koulutusluento, keväällä järjestetään yhteinen kevätretki ja syksyllä koulutusristeily. Vuosi päättyy joulukahveihin.

– Tänä vuonna emme järjestä risteilyä, koska meillä oli lokakuussa 20-vuotisjuhla. Joka kuukauden ensimmäisenä perjantaina kokoonnumme ”kaffemööttille” johonkin turkulaiseen kahvilaan toisiamme tapaamaan ja juttelemaan vapaamuotoisesti, Aromäki kertoo.

– Kouluvaaritoimintaa on muuallakin. Ainakin Tampereen seudulla ja pääkaupunkiseudulla, mutta meidän yhdistyksemme kautta vain Turun seudulla.

Aromäki korostaa, ettei kouluvaarilta vaadita mitään tiettyä koulutusta, ammattia tai taitoja. Kouluvaarit tulevat eri ammateista ja heillä saattaa olla hyvinkin erilainen elämäkokemus.

– Toki vaaditaan, että haluaa tehdä tämän tyyppistä vapaaehtoistyötä ja työskennellä lasten ja nuorten parissa. Muilta osin jokainen saa toimia oman elämäkokemuksensa pohjalta.

Aromäki kokee, että kouluvaarius on kiva ja palkitseva harrastus, jossa voi kohdata koskettavia asioita. Hänestä kouluvaarin suuri etu henkilökuntaan näiden on se, ettei kouluvaari ole virallisen yhteisön jäsen, vaan tavallaan ulkopuolinen.

– Luokassa saattaa olla lapsia, jotka eivät päästä ketään lähelleen tai eivät halua apua tai ovat niin sanotusti luokan häirikköjä henkilökunnan silmissä. Kouluvaari voi kuitenkin lähestyä lapsia lapsina välittämättä siitä, millaisia he ovat.

– Jos sitten onnistuu saamaan tällaiseen lapseen yhteyden, se tuntui syvällä sydämessä. Minua kosketti erityisesti, kun eräs arka tyttö tuli yhtäkkiä kädestä pitäen pyytämään, että ”tuletko sä kouluvaari auttamaan mua”, Pasi Aromäki liikuttuu. **HE**

Kouluvaari Mauri Kivelä metsäretkellä oppilaiden kanssa. Metsässä yhteishenki vahvistuu lähes luonnostaan. Kuva: Mirja A

”Hei Mauri, tule auttamaan!”

Kouluvaari Mauri Kivelän, 77, mukaan hänen tehtävänsä koulussa on auttaa ja tukea oppilaita ja olla opettajan apuna. Hänelle tulee vuodenvaihteessa täyteen kuusi vuotta kouluvaarina Syvälahden yhteiskoulussa Hirvensalossa.

– Koulupäivän alkajaisiksi en yleensä tiedä, mitä kaikkea päivän aikana tulee vastaan, sano Kivelä.

Opettajien apuna hän esimerkiksi jakaa oppilaille tehtävämonisteita tai koepapereita. Tai kun ollaan luokan kanssa jossakin reissussa vaikkapa käsityöläismuseossa tai metsäretkellä, liikutaan yleensä parijonossa. Opettajat kulkevat kärjessä, ja Kivelä toimii häntäpäin valvojana varmistamassa, että kaikki pysyvät mukana.

– Erityisesti tykkään yhteisistä lukuhetkitä semmoisen oppilaan kanssa, jolla on vielä parantamisen varaa lukutaidossa. Menemme

kahdestaan johonkin hiljaiseen nurkkaan, ja hän lukee mieleistään kirjaa ääneen ja minä kuuntelen.

Kivelä on vaihtelevasti läsnä eri oppitunneilla. Hän kertoo esimerkin matikantunnilta.

– Kiertelen luokassa, niin kuin opettajakin tekee, ja jos huomaan, että joku laskee väärin, kehotan lasta katsomaan kohtaa uudestaan, että mahtoiko se mennä oikein, kun siinä on vaarin mielestä joku virhe. Mutta vaan opastan. Varon visusti laskemasta laskuja lapsen puolesta.

– Lapset pyytävät itsekin apua nostamalla käden pystyyn, ja odottavat, että aikuinen, opettaja tai minä, tulee auttamaan.

Työuransa Kivelä on tehnyt henkilöstöhallinnollisissa tehtävissä. Niistä pisimpään hän toimi henkilöstöpäällikkönä.

Kivelä kuuli kouluvaaritoiminnasta jumppakaveriltaan Tallissa Kupittaaan urheiluhallissa,

Metsäretkellä pieni lepoetki teki terää kouluvaari Maurille ennen kuin suunnattiin takaisin koululle.

jossa hän käy kerran viikossa hoitamassa kuntoa 300 ikämiehen porukassa.

– Kouluvaarina toimiva jumppakaveri kerroili monesti, mitä kaikkea hän oli tehnyt kouluvaarina. Kun kyselin lisää, hän kutsui käymään koulussaan, jotta näkisin käytännössä, mitä kouluvaari tekee. Niinpä menin ja työ tuntui minusta heti mieleiseltä.

Kivelä valittiin tammikuussa 2019 kouluvaariksi Syvälahden kouluun, joka oli aloittanut toimintansa puoli vuotta aiemmin.

– Minusta tuli koulun ensimmäinen kouluvaari kolmos- ja nelosluokkalaisille, joita on kuutisenkymmentä.

Koulussa tarkoitus oppia

Kivelä käy koulussa kerran viikossa torstaisin, ellei ole jotakin erityistä, jolloin viikonpäivä saattaa vaihtua. Päivä alkaa varttia yli kahdeksan ja päättyy varttia yli yhden.

– Luokanopettajia kolmosnelosilla on kolme sekä yksi koulunkäynninohjaaja. Erityisopettajan työpanoksesta osa on myös kolmosnelosten käytettävissä. Kouluvaari on yksi korttelin aikuisista ja paikalla kerran viikossa.

Koulussa on kaksi muutakin kouluvaaria, yksi ykköskakkosten korttelissa ja toinen viitoskustosten korttelissa.

Syvälahden kolmosneloset opettelevat luonnossa muiden huomioon ottamista ja toiminnallista tekemistä. Ulkona on tänä syksynä pidetty myös varsinaisia oppitunteja. Kuva: Mauri Kivelä

– Olen kouluvaarina samoille lapsille kaksi vuotta. Ensin kolmannella luokalla ja kun he siirtyvät neljännelle, tulevat uudet kolmasluokkalaiset meidän kortteliimme. Joka vuosi siis puolet oppilaista on uusia. Nimien opettelua riittää, Kivelä naurahtaa.

– Lapset ovat ottaneet minut hyvin ja tuttavallisesti vastaan. Tykkään siitä, kun he puhuttelevat minua etunimeltä Mauriksi, eivätkä kouluvaariksi.

– Kännykkäasia on koulussa mielestäni hyvin hallinnassa. Koulun ohje on, että kännykät pidetään oppituntien aikana repussa äänettöminä eikä niitä koulupäivän aikana muutoinkaan käytetä kuin opettajan luvalla.

Kivelä aikoo ainakin toistaiseksi jatkaa kouluvaarina.

– Tulee hyvä mieli, kun lapset oppivat ja oivaltavat jotakin, ja on pystynyt tavalla tai toisella auttamaan heitä siinä. Onhan koulussa tarkoitus oppia.

– Itsetunnolle tekee hyvää, kun huomaa, että tällainen 77-vuotias ukko on oikeasti vielä hyödyksi jossakin yhteisössä. Opettajat ovat selvästi tyytyväisiä siihen, että luokassa on useita aikuisia auttamassa opetustyössä, Mauri Kivelä pohdiskelee. **HE**

Kouluvaarin muistivihko

Mauri Kivelä pitää netissä blogia, kouluvaarin muistivihkoa, jossa on muistiinpanoja siitä, miten yhden kouluvaarin ja pienten koululaisten maailmat kohtaavat Syvälahden koulussa Turussa. Muistivihkoon on jo kertynyt 77 tarinaa, joista yhden voit lukea tästä jutusta. Lisää osoitteessa: kouluvaarit.fi.

Kivelän mukaan tietävästi kukaan muu kouluvaareista ei pidä vastaavaa blogia. Blogin kirjoittaminen lähti liikkeelle tavallaan sattumalta, kun Kivelä kirjoitti kiitokseksi hänet kouluvaarin tehtävään opastaneelle jumppakaverilleen kokemuksistaan ensimmäisinä kouluvaaripäivinä.

– Pari vanhempaa vaaria oli sitä mieltä, että kirjoitukset voisi julkaista jossakin. Kun sitten sain siihen luvan rehtorilta, syntyi blogi, jossa tietenkin noudatan tiukasti vaitiolovelvollisuuttani. Opettelin blogityökälun käytön ja nyt tarinoita syntyy lähes viikoittain, Mauri Kivelä kertoo.

Harpilla ystävää autetaan

Matematiikan tunnilla tehtävänä oli opetella harpin käyttöä. Yhdessä neljän tytön ryhmässä oli vähän alkuvaikeuksia ja menin auttamaan yhtä heistä, kirjaimellisesti kädestä pitäen. Kirjassa oli monta esimerkki-kaarta ja tehtävänä oli piirtää ruutupaperille täsmälleen samanlaiset kaaret. Opastamani tyttö oivalsi varsin pian, että harpin kärjen paikastahan se on kiinni ja tehtävät alkoivat sujua hyvää vauhtia ja iloisella mielellä.

Pöytäkunnan toinen tyttö tuskaili vielä ensimmäisen tehtävänsä kanssa: ”En minä osaa!” ”Odota, minä tulen auttamaan”, sanoi ensimmäinen tyttö ja kiersi vikkelaasti pöydän toiselle puolelle ystävänsä neuvoamaan. Näppärästi tyttö neuvoi toista, ja pian kaikki ympyrän kaaret olivat hänelläkin mallin mukaisia.

Tämä pieni kertomus on mielestäni hyvä esimerkki siitä, miten kouluvaari voi olla avuksi lasten koulu-tehtävien tekemisessä: Olemalla käytettävissä silloin, kun apua tarvitaan ja vähän ohjaamalla lasta oikeaan suuntaan. Mutta vaari ei ratko tehtäviä lapsen puolesta!

Kertomuksem päähenkilö on kuitenkin tuo ensimmäinen tyttö. Hän on oivallinen esimerkki siitä, miten pienen näköisistä, lopulta kuitenkin suurista asioista luokan ilmapiiri ja yhteishenki syntyvät: ”Odota, minä tulen auttamaan.”

Matematiikan tunnilla opeteltiin harpin käyttöä ja pienen tuen avulla se rupesi sujumaan hienosti.